

ЯНИЦЬКА І. А.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу
(Національний університет «Одеська
юридична академія»)

УДК 347.952:347.925

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.1.17>

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ І МИРОВА УГОДА: ВИКЛИКИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

У статті досліджено правову природу та процесуальні особливості мирової угоди як форми врегулювання приватноправового спору в межах судового провадження. Мирова угода розглядається як дієвий інструмент реалізації засад диспозитивності, змагальності та добровільності, закріплених у Цивільному процесуальному кодексі України, що сприяє ефективному та своєчасному розгляду справ. Автор акцентує увагу на ролі мирової угоди як способу досягнення консенсусу між сторонами спору без тривалого судового розгляду, а також на її значенні у забезпеченні права особи на справедливий суд, гарантованого Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Окрему увагу приділено особливостям функціонування мирової угоди на стадії виконавчого провадження. Аналізується позиція вітчизняних науковців щодо обмеженої ролі державного виконавця у цьому процесі. Обґрунтовано, що виконавець не має повноважень впливати на зміст чи законність мирової угоди та не може зупиняти або припиняти провадження на підставі її подання. Єдиним предметом його зацікавленості є питання відшкодування витрат на виконавчі дії до моменту укладення угоди. Автор наголошує на недоцільності участі виконавця як посередника між сторонами та судом під час подання мирової угоди, оскільки це створює додаткові процедурні бар'єри, ускладнює та затягує розгляд.

У роботі також розглянуто проблематику сплати виконавчого збору та витрат виконавчого провадження, що залишаються обов'язковими навіть після досягнення згоди між сторонами. Наголошено на необхідності врегулювання цих фінансових питань безпосередньо в умовах мирової угоди з метою забезпечення прозорості та завершення виконавчого провадження у відповідності до норм Закону України «Про виконавче провадження» та Постанови Кабінету Міністрів України № 643.

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок про необхідність системного реформування чинного законодавства у напрямі спрощення процедури подання мирової угоди без залучення державного чи приватного виконавця. Пропонується закріпити можливість подання такої угоди безпосередньо до суду у письмовій формі, що дозволить зменшити бюрократичне навантаження, забезпечити оперативність процесу та підвищити ефективність виконання судових рішень. Уніфікація судової практики в цій сфері розглядається як один із ключових чинників досягнення правової визначеності, стабільності правозастосування та зміцнення довіри до судової системи.

Ключові слова: *мирова угода, виконавче провадження, державний виконавець, приватний виконавець, виконавчий збір, суд, медіація, сторони, судові витрати, цивільне судочинство, апеляційна скарга, касаційна скарга, стягувач, боржник, судова практика, судові рішення.*

Yanitska I. A. Enforcement proceedings and settlement agreement: challenges of law enforcement and areas of reform

The article examines the legal nature and procedural features of a settlement agreement as a form of settlement of a private law dispute within court proceedings. The settlement agreement is viewed as an effective tool for implementing the principles of discretion, competition and voluntariness enshrined in the Civil Procedure Code of Ukraine, which contributes to the efficient and timely consideration of cases. The author emphasizes the role of settlement agreement as a way to reach a consensus between the parties to a dispute without a lengthy trial, and its importance in ensuring the right to a fair trial guaranteed by the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Special attention is paid to the peculiarities of the settlement agreement functioning at the stage of enforcement proceedings. The author analyzes the position of national scholars regarding the limited role of the state enforcement officer in this process. It is substantiated that the bailiff has no authority to influence the content or legality of the settlement agreement and cannot suspend or terminate the proceedings on the basis of its submission. The only subject of his/her interest is the issue of reimbursement of expenses for enforcement actions prior to the conclusion of the agreement. The author emphasizes that it is inappropriate for the enforcement officer to act as an intermediary between the parties and the court when submitting a settlement agreement, as this creates additional procedural barriers, complicates and delays the proceedings.

The article also addresses the issue of payment of the enforcement fee and expenses of the enforcement proceedings, which remain obligatory even after the parties reach an agreement. The author emphasizes the need to resolve these financial issues directly under the terms of the settlement agreement in order to ensure transparency and completion of the enforcement proceedings in accordance with the provisions of the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" and Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 643.

Based on the analysis, the author concludes that it is necessary to systematically reform the current legislation in order to simplify the procedure for submitting a settlement agreement without involving a public or private enforcement officer. The author proposes to enshrine the possibility of submitting such an agreement directly to the court in writing, which will reduce the bureaucratic burden, ensure the efficiency of the process and increase the effectiveness of the enforcement of court decisions. The unification of court practice in this area is seen as one of the key factors in achieving legal certainty, stability of law enforcement and strengthening trust in the judicial system.

Key words: *settlement agreement, enforcement proceedings, state enforcement officer, private enforcement officer, enforcement fee, court, mediation, parties, court costs, civil proceedings, appeal, cassation appeal, creditor, debtor, court practice, court decision.*

Вступ. Мирова угода як форма врегулювання приватноправового спору в межах судового провадження є важливим інструментом реалізації засад диспозитивності, змагальності та добровільності у цивільному процесі. Вона сприяє ефективному розв'язанню спорів на основі взаємних поступок, водночас дозволяючи сторонам заощадити час і ресурси. Мирова угода, затверджена ухвалою суду, набуває сили виконавчого документа, що забезпечує її реалізацію у виконавчому провадженні.

З позиції права кожного на справедливий суд, гарантованого пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [9], інститут мирової угоди виступає дієвим засобом забезпечення розгляду справ у розумні строки. Її застосування

відповідає загальним засадам цивільного судочинства, а саме: забезпеченню справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав і свобод фізичних осіб, законних інтересів юридичних осіб та держави.

Питання правової природи мирової угоди та її ролі у судовому процесі були предметом наукової уваги таких дослідників, як: Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська, О. Г. Бортнік, О. Б. Верба, М. Б. Гарієвська, Д. Л. Давиденко, А. Г. Давтян, Ю. Д. Притика, С. Я. Фурса, М. Й. Штефан, та інших. Водночас укладення та затвердження мирової угоди в судовому процесі залишаються недостатньо врегульованими на нормативному рівні та потребують подальшого теоретичного обґрунтування. Особливо актуальним є питання меж повноважень суду при розгляді заяви про затвердження мирової угоди, а також особливостей реалізації її положень у виконавчому процесі.

Постановка завдання. Метою цієї статті є комплексний аналіз правової природи мирової угоди, визначення особливостей її укладення, затвердження та виконання на стадії у цивільному процесі, зокрема, у виконавчому провадженні, а також виявлення прогалин у чинному законодавстві й практиці його застосування.

Результати дослідження. У сучасному цивільному процесі мирова угода вже давно перестала бути просто альтернативою рішення суду. Це – дієвий інструмент, що має цілу низку переваг, які працюють не лише на результат, а й на зміну ставлення до самого правосуддя.

Насамперед, мирова угода має суттєвий виховний потенціал. На відміну від судового рішення, яке сприймається як остаточний вирок «згори», угода між сторонами – це приклад відповідального діалогу, компромісу та самостійного вирішення конфлікту. Тут уже не суд нав'язує своє бачення справедливості, а самі сторони доходять згоди, беручи на себе відповідальність за її реалізацію. Такий підхід сприяє формуванню в учасників спору вищої правової культури, кращого розуміння своїх прав і обов'язків, а також розвитку навичок мирного врегулювання конфліктів.

Крім того, мирова угода стимулює добровільне виконання зобов'язань. Адже якщо сторони самі погодили її умови – вірогідність виконання значно зростає. Людина охочіше виконує те, що не було їй нав'язано, а узгоджено.

Не менш важливий і практичний аспект. Завдяки мировим угодам суди економлять час і ресурси, які можуть бути спрямовані на складніші або пріоритетніші справи. В умовах постійного навантаження на судову систему це – без перебільшення, рятівний механізм. А для самих сторін – це ще й економія коштів, менше емоційних витрат і шанс зберегти ділові або навіть особисті стосунки [5; 10].

Таким чином, мирова угода – це не лише інструмент процесуального компромісу, а й ознака зрілого правового суспільства, де конфлікти розв'язуються не шляхом протистояння, а через співпрацю і розуміння. І чим більше таких прикладів – тим менше приводів говорити про кризу довіри до судової системи.

Незважаючи на очевидні переваги мирової угоди, законодавство передбачає низку чітких обмежень щодо її застосування. Існують ситуації, коли укладення такої угоди є прямо забороненим, що має важливе значення для збереження балансу між процесуальними інтересами сторін і захистом публічних інтересів.

Зокрема, відповідно до частини 5 статті 294 Цивільного процесуального кодексу України [21], справи окремого провадження не можуть бути передані на розгляд третейського суду, а також не підлягають закриттю через укладення мирової угоди між сторонами. Це означає, що у низці випадків закон не допускає «мирного» врегулювання конфлікту шляхом позасудових домовленостей або угод, що забезпечує особливу охорону прав і законних інтересів громадян, держави чи суспільства.

На думку Ю. В. Білоусова, ключовими характеристиками мирової угоди є її законність та процесуальна специфіка. Зокрема, вона може укладатися лише у межах позовного провадження, що забезпечує належний контроль з боку суду [22, с. 406]. Мирова угода, як форма

врегулювання спору, базується на взаємних поступках сторін і має стосуватися виключно їхніх прав та обов'язків у межах пред'явленого позову.

Це означає, що сторони не можуть розширювати зміст мирової угоди за межі предмета спору, адже це потенційно порушить баланс інтересів та може призвести до необґрунтованого обмеження прав третіх осіб. Таким чином, законодавчі обмеження захищають процес від зловживань і забезпечують його справедливість і передбачуваність.

Отже, мирова угода в цивільному процесі – це не просто зручний спосіб швидко завершити справу, а збалансований інструмент, що має жорсткі рамки та вимоги, з урахуванням яких її застосування є не лише правом, а й відповідальністю сторін і суду.

Мирова угода у цивільному процесі України є процесуально-правовим інститутом, який поєднує в собі елементи матеріального права та цивільного процесуального регулювання. Цивільне процесуальне законодавство України й досі не пропонує чіткого, усталеного визначення мирової угоди. Втім, у ч. 1 ст. 207 ЦПК України йдеться про те, що така угода укладається сторонами задля врегулювання спору на основі взаємних поступок і стосується виключно їхніх прав та обов'язків. Простіше кажучи, це цивілізований компроміс у межах судового процесу.

Інші норми процесуального кодексу, зокрема ч. 7 ст. 49, лише підсилюють це розуміння: мирова угода – це, передусім, домовленість. Її суть – у взаємному примиренні. Навіть сам термін – «мирова» – промовисто натякає: йдеться не про перемогу одного над іншим, а про спільне рішення вийти з конфлікту гідно й розумно.

Варто чітко розрізнити мирову угоду та медіаційну [7, с. 165]. Згідно із Законом України «Про медіацію» [15], медіаційна угода – це письмовий документ, у якому сторони домовляються, як врегулювати свій спір або запобігти йому, і роблять це за допомогою медіатора (ст. 1 Закону). І головне: така угода має самостійний характер – вона не потребує затвердження судом, на відміну від мирової.

Таким чином, між цими двома правовими інструментами проходить чітка межа: мирова угода укладається виключно в межах судового процесу і набуває сили лише після затвердження судом, а от медіаційна – може бути оформлена в будь-який момент і без участі суду.

Поширеним є погляд на мирову угоду як суто процесуальне явище. Але така точка зору не розкриває всієї її сутності. Так, безумовно, мирова угода укладається лише між учасниками спору, і лише в межах судового процесу – її ще й обов'язково має затвердити суд. Але чи обмежується її значення лише цим?

Погоджусь з думкою, що за своєю природою мирова угода – це договір [24, с. 42–43]. Це домовленість, яка живе й після того, як лунає останній удар суддівського молотка. Після затвердження угоди судом сторони вже не просто виходять із процесу – вони входять у нові, договірні правовідносини. І саме ці зобов'язання сторони мають виконати вже поза межами зали суду. Таким чином, мирова угода – це не просто елемент судової процедури. Це дієвий інструмент, що дозволяє не лише завершити спір, а й закласти основу для виконання досягнутого компромісу в реальному житті [18, с. 134].

Мирова угода за своєю правовою природою є правочином, оскільки за ст. 11 ЦК України договори та інші правочини є підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, а правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 1 ст. 202 ЦК України). Таким чином, мирова угода має і цивільно-правову і цивільно-процесуальну природу.

Науковці також визначають мирову угоду як розпорядчу дію сторін, договір сторін про припинення розгляду справи в суді на узгоджених ними умовах [20, с. 217]. Коли сторони доходять до мирової угоди, вони, по суті, укладають особливий договір, у центрі якого – їхні права, обов'язки й готовність до взаємних поступок. Це не просто компроміс у межах спору – це нова правова реальність, яку сторони створюють самі.

За законом (ч. 1 ст. 207 ЦПК України), мирова угода має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. Проте – і в цьому її унікальність – вона може виходити й за межі предмета

спору. Головна умова: не порушувати прав чи охоронюваних інтересів третіх осіб. Це розширює поле для гнучких рішень та індивідуального підходу.

Сторони можуть домовитись і про розподіл судових витрат (ст. 142 ЦПК України). А ще – самостійно визначити порядок і строки виконання домовленого (ст. 208 ЦПК України). По суті, це аналог свободи договору, гарантованої Цивільним кодексом (ст. 627 ЦК України). Діє і принцип: дозволено все, що не заборонено. І це дозволяє сторонам вийти за межі лише судового спору – створюючи гнучкі, життєздатні рішення.

Однак є нюанс: після того як суд затвердив мирову угоду – це вже не просто договір. Змінити її, як звичайну цивільно-правову угоду, неможливо. Єдиний шлях – оскаржити ухвалу суду. І це вже винятково процесуальний крок.

Зміст мирової угоди, як правило, включає:

- чітке формулювання взаємних поступок сторін (відмова від позову, зменшення розміру вимог, зобов'язання щодо виконання дій тощо);
- визначення порядку та строків виконання зобов'язань;
- розподіл судових витрат (відповідно до ст. 142 ЦПК України).

Умови мирової угоди мають договірну природу, а після затвердження судом набувають **змішаної юридичної природи** – договірної та процесуальної. Судова ухвала про затвердження мирової угоди має силу виконавчого документа (ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» [13]).

Цивільне судочинство в Україні передбачає проходження справи через низку послідовних стадій, кожна з яких має чітко окреслені цілі, межі та процесуальне значення [19, с. 234–235]. На підставі критерію найближчої процесуальної мети традиційно виокремлюють вісім стадій цивільного процесу: відкриття провадження; підготовка справи до розгляду; врегулювання спору за участю судді; розгляд справи по суті; апеляційне й касаційне провадження; перегляд за нововиявленими або виключними обставинами; виконання судових рішень [11, с. 27].

Слід погодитись з думкою І. І. Юраша, що мирова угода як форма реалізації диспозитивності цивільного процесу може бути укладена на будь-якій із зазначених стадій, за винятком першої – відкриття провадження у справі, що підтверджується правовою позицією ВС щодо можливості укладання мирової угоди лише після відкриття провадження у справі [12]. Це зумовлено тим, що на цій стадії не забезпечується одночасна процесуальна присутність обох сторін або їх представників. ЦПК України передбачає відносини виключно між позивачем і судом, а ухвала про відкриття провадження є завершальним актом стадії та юридичним фактом, що запускає наступну стадію: «стадію підготовчого провадження (ч. 2 ст. 189 ЦПК України) або стадію розгляду справи по суті, якщо проведення підготовчого провадження по закону не передбачено (ст. 275 ЦПК України)» [23].

Цивільний процесуальний кодекс України дає чіткий сигнал: суд має не просто розглядати спори, а й усіляко сприяти їхньому мирному врегулюванню. Суддя не лише може, а й повинен запитати сторони, чи готові вони домовитися. Це прямо передбачено у процесуальному законі.

Зокрема, вже на стадії підготовчого провадження – тобто ще до активної фази розгляду справи – суддя з'ясовує, чи не бажають сторони укласти мирову угоду. Також він має дізнатися, чи планують вони скористатися альтернативними способами вирішення спору, провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді (п. 2 ч. 2 ст. 197 ЦПК України).

Проте, як слушно зазначає дослідниця Н. Л. Бондаренко-Зелінська, на цій ранній стадії суд ще не завжди має повне розуміння, хто саме є належними відповідачами, які саме правовідносини підлягають дослідженню, яку норму матеріального права слід застосовувати [1, с. 60]. Тому механізм врегулювання спору через примирення на цьому етапі ще далекий від ідеалу. Водночас науковиця визнає очевидне: навіть попри недосконалість процедури, можливість мирного врегулювання ще до початку повноцінного розгляду справи – це шанс для сторін самостійно вплинути на хід процесу. Іноді саме

на цьому етапі можна зняти напругу, знайти компроміс і уникнути довгих місяців або й років судових баталій.

На стадії врегулювання спору за участю судді сторони також можуть укласти мирову угоду (п. 4 ч. 1 ст. 204 ЦПК), однак її затвердження відбувається вже на стадії підготовчого провадження [17]. Підставою для цього слугує норма, відповідно до якої врегулювання спору за участі судді припиняється у разі укладення мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження. До 2009 року судова практика переносила майже завжди затвердження мирової угоди до стадії судового розгляду [2, с. 71]. Лише після роз'яснень Верховного Суду України було закріплено, що затвердження мирової угоди можливе в попередньому засіданні, якщо вона була укладена на стадії підготовки справи [14, с. 313].

Мирова угода може бути укладена й у судах апеляційної та касаційної інстанцій. Це впливає з принципу диспозитивності (ст. 13 ЦПК), що передбачає право сторін розпоряджатися як процесуальними, так і матеріальними правами [8]. ЦПК містить бланкетні норми, що дозволяють укладення угоди на будь-якій стадії перегляду справи (ч. 1 ст. 373, ч. 1 ст. 408 ЦПК). після відкриття провадження у справі та до ухвалення судового рішення за результатами розгляду. Це право не втрачається й у разі оскарження рішення суду – сторони мають можливість укласти мирову угоду у суді апеляційної чи касаційної інстанції. Судова практика підтверджує таку можливість як цілком усталену.

Таким чином, подання апеляційної або касаційної скарги та відкриття відповідного провадження поновлює для сторін процесуальну можливість досягти згоди та звернутися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди. Однією з переваг такого підходу є те, що у випадку її затвердження рішення суду нижчої інстанції не набирає законної сили і, відповідно, не підлягає примусовому виконанню.

У разі укладення мирової угоди до винесення рішення судом першої інстанції, суд у відповідній ухвалі чи рішенні, відповідно до встановленого законодавством порядку, вирішує питання про повернення позивачу 50 відсотків сплаченого державного судового збору при поданні позову. Аналогічний механізм застосовується і на стадії апеляційного чи касаційного перегляду, коли суд у відповідній ухвалі може повернути скаржнику (заявнику) 50 відсотків судового збору, сплаченого при поданні відповідної апеляційної чи касаційної скарги.

У разі, якщо під час укладення мирової угоди сторонами не визначено порядок розподілу судових витрат, згідно зі статтею 142 Цивільного процесуального кодексу України кожна сторона несе половину таких витрат. Такий підхід сприяє дотриманню принципу рівності сторін у судовому процесі та забезпечує справедливий розподіл фінансового навантаження між учасниками спору.

Особливу увагу слід звернути на можливість укладення мирової угоди на стадії виконання судового рішення. Конституційний Суд України вказує, що право на виконання судового рішення є складовою права на судовий захист (п. 2.1 мотивувальної частини) [16]. Згідно із ч. 2 ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» сторони у процесі виконання рішення мають право укласти мирову угоду, що затверджується (визнається) судом, який видав виконавчий документ.

Після ухвалення судового рішення судовий процес припиняється. Разом з тим, процес захисту прав продовжується у формі виконання судового рішення, яке може відбуватися у добровільному чи примусовому порядку (виконавче провадження). Як впливає з частини першої статті 434 Цивільного процесуального кодексу України, закон недвозначно визначає: мирова угода після ухвалення рішення може бути подана лише у суворо визначений момент і чітко окресленим колом осіб. І це не просто рекомендація – це імператив [12]. Після завершення судового процесу право на укладення мирової угоди може бути реалізовано лише в процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження [4]. Важливо: така угода повинна бути оформлена письмово і подається не до суду напряму, а через державного або приватного виконавця. Останній, відповідно до законодавства, не пізніше ніж за три дні передає її до суду, який видав виконавчий документ.

Суд, у свою чергу, розглядає питання про затвердження мирової угоди протягом десяти днів і виносить ухвалу. Однак мирова угода в цьому випадку підлягає перевірці на відповідність вимогам статті 207 ЦПК України. Якщо угода порушує закон або права третіх осіб – суд має повне право відмовити в її затвердженні.

А от якщо мирова угода відповідає всім вимогам, її затвердження відкриває шлях до мирного завершення всього виконавчого провадження. Згідно з пунктом 2 частини першої статті 39 Закону України «Про виконавче провадження», виконавець закриває справу – і в буквальному сенсі знімає її з контролю.

У разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди може бути подана для її примусового виконання в порядку, передбаченому законодавством для виконання судових рішень (правова позиція Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду згідно з постановою від 18 січня 2022 року у справі № 127/9739/20 щодо неналежного способу захисту прав за позовом про спонукання до виконання мирової угоди).

Крім того, положення ч. 1 ст. 40 цього ж ЗУ прямо забороняють завершення провадження у разі несплати виконавчого збору або витрат виконавчого провадження, а також невиконання основної винагороди приватному виконавцю. Отже, для забезпечення правової чіткості та ефективного судового контролю під час виконання рішення важливо, щоб суд, розглядаючи мирову угоду, ретельно перевіряв врегулювання всіх фінансових аспектів виконавчого провадження. Це стосується як розподілу відповідальності за сплату виконавчого збору та витрат, так і вирішення питань щодо оплати винагороди приватного виконавця.

Водночас у науковій та практичній літературі висловлюється критика процедури подання мирової угоди до суду через приватного чи державного виконавця, передбаченої статтею 434 Цивільного процесуального кодексу України. Зокрема, така процедура розглядається як потенційне порушення права сторін на безпосереднє і неупереджене звернення до суду, що гарантовано статтею 124 Конституції України та статтею 4 ЦПК України.

Зазначена норма законодавства покладає на виконавця функції посередника, однак при цьому він не наділений повноваженнями здійснювати правову експертизу або оцінку законності та змісту умов мирової угоди. Виконавець виконує виключно формальну роль – передачу документа до суду, що, у свою чергу, може призводити до затримок у процедурі затвердження мирової угоди та збільшення тривалості виконавчого провадження.

Погоджуємося з О. Б. Вербою та М. Б. Гарієвською [3, с. 8; 6, с. 161], які наголошують, що державний виконавець не впливає на рішення щодо укладення та визнання мирової угоди, а його дії не мають суттєвого значення для подальшого виконання рішення. Виконавець не має права відмовити учасникам виконавчих правовідносин у прийнятті мирової угоди і не наділений повноваженнями перевіряти її умови чи законність. Отримавши мирову угоду, він не відкладає і не зупиняє виконавче провадження. При розгляді питання про затвердження мирової угоди суд навіть не запитує думку виконавця щодо доцільності завершення провадження з цієї підстави.

Єдина справа, яка може цікавити державного виконавця, – це відшкодування витрат, пов'язаних із виконанням виконавчих дій до моменту укладення мирової угоди між стягувачем і боржником. Таким чином, роль виконавця зводиться лише до посередництва між судом і сторонами, що, однак, ускладнює і затягує процедуру затвердження мирової угоди.

Слід також пам'ятати, що укладення мирової угоди на стадії виконавчого провадження не звільняє сторони від обов'язку сплатити відповідні платежі – виконавчий збір і витрати провадження. Це обумовлено Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 року № 643, якою встановлено винагороду державним та приватним виконавцям за проведені дії. Отже, під час затвердження мирової угоди слід врегулювати питання погашення цих витрат, оскільки без їх сплати виконавче провадження не може бути завершено, що чітко передбачено Законом України «Про виконавче провадження».

Для ефективного функціонування інституту мирової угоди необхідне чітке та всебічне нормативне регулювання, яке враховуватиме всі особливості її застосування на практиці,

а також усунення існуючих процедурних бар'єрів, що ускладнюють процес затвердження та виконання таких угод.

Важливим кроком у цьому напрямі є забезпечення прямого доступу сторін до суду для подання мирової угоди без посередництва державного або приватного виконавця, що знизить бюрократичне навантаження та сприятиме оперативності розгляду. Крім того, необхідним є врегулювання питання фінансових зобов'язань, пов'язаних із виконавчим провадженням, безпосередньо у змісті мирової угоди, що створить прозорі умови для сторін і виконавців.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що особливу увагу слід приділити уніфікації судової практики щодо затвердження мирових угод, що сприятиме забезпеченню стабільності та передбачуваності правозастосування. Відтак, системне реформування відповідних положень законодавства підвищить рівень правової визначеності, зміцнить довіру громадян до судової влади і забезпечить більш ефективне виконання судових рішень, що є однією з ключових цілей цивільного судочинства.

Варто підтримати існуючі у науковому дискурсі обґрунтовані пропозиції щодо виключення обов'язку подання мирової угоди через державного виконавця та надання сторонам можливості подавати її безпосередньо до суду у письмовій формі. Таке законодавче удосконалення має бути закріплене не лише у Цивільному процесуальному кодексі України (ст. 434 ЦПК України), а й у Законі України «Про виконавче провадження». Реалізація цієї пропозиції сприятиме спрощенню процесуального механізму, зменшенню бюрократичного навантаження та підвищенню ефективності розгляду та виконання мирових угод.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Оптимізація підготовки цивільних справ до судового розгляду як складова наближення процесуального законодавства України до європейських стандартів судочинства. *Форум права*. 2009. № 1. С. 56–62. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/27.pdf>
2. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду : монографія. Харків : Харків юридичний, 2009. 188 с.
3. Верба О. Б. Особливості визнання судом мирової угоди на стадії виконавчого провадження. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2008. № 3. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsvy/03_2008/08vobsvp.pdf
4. Верховний Суд вказав на важливий аспект щодо укладення мирової угоди. *Судово-юридична газета : веб-сайт*. 10.11.2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/187376-verkhovniy-sud-vkazav-na-vazhliviy-aspekt-schodo-ukladennya-mirovoyi-ugodi>
5. Вовк В. М. Угода про примирення в римському праві (соціокультурний контекст). *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2021. Вип. 65. С. 407–410.
6. Гарієвська М. Б. Мирова угода як спосіб примирення сторін у цивільному судочинстві: порівняльно-правовий аспект. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Вип. № 1. С. 158–162.
7. Гринько С. Д., Ромась М. І. Мирова угода у цивільному процесі як забезпечення принципу диспозитивності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 80, ч. 1. С. 163–169. <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/296837/289799>
8. Дем'янова О., Бондарчук Д. Сутність та підстави застосування повноваження суду апеляційної інстанції визнати нечинним рішення суду першої інстанції. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Випуск 4. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/legal/article/view/307/308>
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : Конвенція, Міжнародний документ, Протокол від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

10. Лазур Я. В. Заборовський В. В., Черевко П. П. Мирова угода (примирення) в цивільному та адміністративному судочинстві: порівняльний аспект дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 80. Ч. 1. С. 197–202.
11. Немеш П. Ф., Феннич В. П. Курс цивільного процесу: Загальна частина : підручник. Ужгород : Вид-во РІК-У, 2020. 808 с.
12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду в цивільній справі № 753/16296/14-ц від 30 вересня 2020 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566561>
13. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
14. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду : Постанова ВС України від 12.06.2009 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09#Text>
15. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
16. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2013 року № 5-рп/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13#Text>
17. Татулич І. Ю. Врегулювання спору за участю судді – примирювальна процедура в цивільному судочинстві. Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law: collective monograph / Editorial board: T. Borowiak, A. Wróbel, T. Kolomoiets. Wloclawek, 2020. P. 1. С. 565–583.
18. Тріпільський Г. Я. Особливості мирової угоди у цивільному процесі. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. Вип. 4. С. 132–142.
19. Цивільне процесуальне право України : підручник; За заг. ред. д.ю.н., професора М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2016. 734 с.
20. Цивільний процес: підручник / За заг. ред. В.В. Заборовського, С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша, В.П. Феннича. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 932 с.
21. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
22. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. Київ : Атіка, 2008. 840 с.
23. Юраш І. І. Мирові угоди на окремих стадіях цивільного процесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. № 78, Т. 1. С. 251–256. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/issue/view/16963>
24. Ятченко Є.О. Укладення мирової угоди під час здійснення судочинства та у виконавчому провадженні. *Судова апеляція*. 2015. № 4. С. 41–48.

